

Kertomus Kotikielen Seuran 70:nnestä toi mintavuodesta

(14.3. 1945—13. 3. 1946).

A. Kokoukset.

Kuluneena toimikautena Seura on pitänyt kaikkiaan viisi kokousta (kevällä 1945 kaksi, syksyllä 1945 kaksi ja tänä vuonna yhden). Kokoontumispaikkana oli viime vuoden loppuun saakka jo vuosikymmeniä vallinneen tavan mukaisesti Vanhan ylioppilastalon tiedekuntasali, mutta tänä vuonna ei Seuramme ole onnistunut saada — erinäisten laulukuorojen kokolukukautisten ennakkovarauksien takia — mainittua salia käytettäväkseen, vaan on kokoonnuttu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa. Kokouksissa on pidetty seuraavat *seitsemän* esitelmää:

14. 3. 1945: (vuosikokous): maisteri REINO PELTOLA: »Äänisvepsäläisistä ja heidän elämästään» (varjokuvin valaistuna);
4. 5. 1945: ylioppilas ANNA-LIISA KARIKOSKI: »Eräistä itämerensuomalaisten kielten *kiittämistä* ja *kehumista* merkitsevistä ilmauksista.»
- » prof. UNO HARVA: »Lemminkäisen matka Päivölän pitoihin» (julkaistu Virittäjässä 1945, ss. 219—225).
24. 10. 1945: ylioppilas, rouva ULLA PERRET: »Lauseoppimme kehityksestä Setälään asti.»
- » maisteri HANNES TEPPÖ: SKS:n kielitoimiston toiminnasta ja sille tehtyjen tiedustelujen laadusta.
22. 11. 1945: ylioppilas LEA VILUKSELA: »Vepsäläisten ruokataloudesta.»
21. 2. 1946: ylioppilas, rouva ANNIKKI VARTIA: »Eräs äyrämöisten pukukappale (= *rekkopaita*) nimityksineen ja niiden kielellistä taustaa.»

Useimmissa kokouksissa on lisäksi keskusteltu oikeakielisyys- y.m. kielenkäyttökysymyksistä. — Osanottajia on kokouksissa ollut keskimäärin 40.

B. Julkaisutoiminta.

Seuran aikakauskirjan *Virittäjän* 49. vuosikertaa ilmestyi neljä vihkoa. Vuosikerta sisältää entiseen tapaan tutkielmia suomen ja sen sukukielten, äidinkielenopetuksen, suomalaisen kirjallisuuden ja kansanrunoudentutkimuksen sekä kansatieteen alalta, katsauksia, kirjallisuudenarvosteluja sekä oikeakielisyysosaston. Artikkeleista ja tärkeimmistä katsauksista on edelleen julkaistu kunkin viikon lopussa saksan- tai ranskankielinen selostus.

Koko vuosikerta 1945 sisältää XXII + 636 sivua, joten se on laajin tähän saakka ilmestynyt vuosikerta. — Virittäjän toinen vihko oli omistettu Seuramme kunniajäsenelle, professori EEMIL AUKUSTI TUNKELOLLE, hänen huhtikuun 27. p:nä 1945 sattuneen 75-päivänsä johdosta, ja kolmas vihko Seuramme esimiehelle, professori LAURI KETTUSELLE hänen syyskuun 10. p:nä 1945 täyttäessään 60 vuotta. Virittäjän päätoimittajana on toiminut edelleenkin tohtori LAURI HAKULINEN ja toimitussihteerinä tohtori ERKKI ITKONEN. Aikakauskirjan toimituskunnassa ei ole v:n 1945 kuluessa tapahtunut muutoksia. — Taloudenhoitajana on edelleen toiminut maisteri TOIVO VUORELA.

Kuluneena toimivuotena on sodan aiheuttaman keskeytyksen jälkeen saatu julkisuuteen Kotikielen Seuran ja Suomalaisen Tiedeakatemian keräilytoimiston kevällä 1939 järjestämään murretekstienkeruukilpailuun saapuneista näytteistä

toimitetun »Suomen kansan murrekirjan» toinen osa, joka sisältää näytteitä Itä-Suomen murteista. Osan sisältämien tekstien valinnan ovat suorittaneet professori MARTTI RAPOLA, tohtorit LAURI HAKULINEN, R. E. NIRVI ja VEIKKO RUOPPILA sekä maisterit ARVO T. INKILÄ (†) ja EINO LESKINEN. Julkaisu, jonka sivumäärä on 391, ilmestyi Werner Söderström Oy:n kustanteena, ja se muodostaa Sanakirjasaatiön toimituksien IV osan. Murrekirjan ensimmäinen, Länsi-Suomen murteiden näytteitä sisältävä osa ilmestyi jo joulukuksi 1940.

C. Muu toiminta.

V. 1938 aloitettua murrenäytteiden tallentamista äänilevyihin on kulunena toimivuonna myös jatkettu. — Tällä kertaa oli kohteena Ristijärven murre, jota valmistettiin 2 kpl. 2-puolisia levyjä. Kielentaitajana oli ent. kansanedustaja SALOMON PULKKINEN.

Mainittakoon, että v. 1944 valmistettiin Kymin kunnan kustannuksella Kymin murteesta 7 kpl. 2-puolisia pikalevyjä.

Levytysohjelma on vielä hiukan kesken, mutta saataneen lähivuosina päätökseen. Tähän mennessä äänilevyissä on näytteitä seuraavista murteista: Askola, Hattula, Hollola, Iitti, Joutsa (Yleisradion teettämiä levyjä), Juva, Jämsä, Kiihtelysvaara, Konginkangas, Korpilahti, Kymi, Lemi, Maaninka, Mynämäki, Nivala, Nurmo, Perniö, Ristijärvi, Rovaniemi, Sakkula, Salmi, Tuuteri (Inkeri), Vampula, Venjoki (Inkeri) ja Vermlannin suomalaismurteet (Yleisradion levyjä).

D. Seuran talous.

Seuran jäsenmaksu on edelleenkin ollut 20 mk vuodelta (= 10 mk lukukaudelta). Koska Seurassa on ollut maksavia jäseniä suhteellisen vähän (vuosittain 20 à 30 henkeä), jäsenmaksuista kertyy tuloja niin vähän, ettei niillä ole saatu peitettyksi edes kokousilmoituksista aiheutuneita kuluja. Pääasialliset tulonsa Seura on edelleenkin saanut avustuksina valtiolta ja yksityisiltä järjestöiltä. V. 1945 saatiin seuraavat avustukset:

1. valtiolta (vakinaista valtionapua ja avustusta raha-arpajaisten voittovaroista) ..	75.500:—
2. Jenny ja Antti Wihurin Säätöiltä	50.000:—
3. Werner Söderström Oy:n Säätöiltä	30.000:—
4. Alfred Kordelinin yleisestä edistys- ja sivistysrahastosta	15.000:—
5. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralta	30.000:—
Yhteensä	200.500:—

Huomattavimman osan Seuran menoista muodostavat Virittäjän julkaisemiskulut, jotka v. 1945 olivat 339.807 mk 80 p, niistä yksistään painatusmenoja 272.512 mk 10 p. (Vertauksen vuoksi ja osoitukseksi painatuksen kallistumisesta mainittakoon, että painatusmenot olivat v. 1944 vain 124.000 mk ja v. 1939 82.000 mk.) Painatusmenojen kohoaminen onkin pääasiallisesti aiheuttanut sen, että Seuran viime vuoden tilinpäätös osoittaa tappiota 95.627 mk 15 p eli enemmän, kuin koko tilinpäätöksen loppusumma oli v. 1939.

V:n 1945 tilien tarkastuksen suorittivat kamreeri AIMO PENTTILÄ ja maisteri MATTI SADENIEMI.

E. Toimi- ja luottamusmiehet.

a. Varsinaiset toimihenkilöt.

Vuosikokouksessa 14. 3. 1945 valittiin Seuran toimimieheksi seuraavat:

esimieheksi	professori LAURI KETTUNEN;
I varaesimieheksi	tohtori LAURI HAKULINEN;
II »	tohtori KAARLO NIEMINEN;
sihteeriksi	maisteri EINO LESKINEN;
varasihteeriksi	maisteri HANNES PUKKI;
rahaston, kirjaston ja arkiston hoitajaksi	tohtori VEIKKO RUOPPILA;
tilien tarkastajiksi	kamreeri AIMO PENTTILÄ ja maisteri MATTI LIHMOLA;
varatarkastajiksi	maisteri MATTI SADENIEMI ja pankinjohtaja PAAVO PITKÄNEN.

Seuran esimiehen, prof. LAURI KETTUSEN täyttäessä syyskuun 10. p:nä 1945 60 vuotta Seura, vuosikokouksessaan 14. 3. 45 tekemänsä päätöksen mukaisesti, kutsui hänet kunniajäsenekseen.

b. Edustajat.

Seuran edustajina Aug. Ahlqvistin, Yrjö Wichmannin ja Artturi Kanniston rahastojen korkovarojen käytöstä määräävässä lautakunnassa olivat v. 1945 prof. LAURI KETTUNEN ja tohtori LAURI HAKULINEN. V:n 1944 korkovaroista lautakunta päätti (ks. Virittäjä 1945, s. 273) antaa 2.500 mk:n palkinnon filosofianlisensiaatti Eeva Lindénille hänen tutkimuksestaan »Kaakkois-Hämeen murteiden äännehistoria» (I osa ilmestyi v. 1942, II osa 1944).

Sanakirjasäätiön valtuuskunnassa ovat Seuran edustajina olleet maisteri EINO LESKINEN (varsinaisena) ja tohtori KAARLO NIEMINEN (varajäsenenä).

Tieteellisten seurain paikannimitoimikunnassa ovat Seuraa edustaneet maisteri, rouva LYYLI RAPOLA ja tohtori LAURI HAKULINEN, edellinen varsinaisena, jälkimmäinen varajäsenenä.

Ahdas aika ja yleinen hintojennousu näyttävät aiheuttavan Seurallemmekin suuria vaikeuksia. Jo viime kalenterivuoden tilinpäätös osoitti lähes sadantuhannen markan tappiota. Kun Seuran ennen sotaa kokoamat vararahastot on jo käytetty loppuun, Seuran taloudellinen tulevaisuus näyttää lievästi sanoen synkältä. Mutta ilahduttavana seikkana on mainittava, että nimenomaan ylioppilasnuorison harrastus Seuran toimintaa kohtaan tuntuu olevan elpymässä. Tämä osoittaa sodanajan lamauden olevan menemässä ohi, ja se lupaa hyvää tulevaisuudesta. Kannustakoon se Seuraamme jatkuvaan, uutteraan työskentelyyn sillä saralla, jonka Seuran perustajat jo sille viitoittivat.

Helsingissä maaliskuun 13. p:nä 1946.

Eino Leskinen
Kotikielen Seuran sihteeri
vv. 1931—46.